

World Health
Organization

Islamic Republic of IRAN
Ministry of Health and
Medical Education

جلسه ۲

مفاهیم، اصول و زمینه حوادث و بلایا

اهداف جلسه

در پایان این جلسه، مشارکت کنندگان باید قادر باشند تا:

۱. درباره مخاطرات مختلفی که کشور ایران و بیمارستان ها را تهدید می کنند، بحث نمایند.

۲. درباره سیستم مدیریت حوادث و بلایا در ایران و نقش بیمارستان ها در زمان وقوع حوادث و بلایا توضیح دهند.

۳. درباره نقش کارگروه تخصصی سلامت در حوادث غیرمترقبه توضیح دهند.

۴. واژه ها و مفاهیم پایه مدیریت خطر بلایا (DRM) را تعریف کنند.

۵. فرایندهای مدیریت خطر بلایا را توصیف کنند.

۶. در مورد ارتباط بین بلایا و توسعه بحث کنند.

پرسش

- سه مورد مخاطره را نام ببرید.
- سه مورد فوریت را نام ببرید.
- سه مورد از بلايا را نام ببرید.
- سه مورد از شاخص های آسیب پذیری را بگویید.
- سه مورد خطر (Risks) را نام ببرید.
- سه نمونه از مصادیق آمادگی را ذکر کنید.

کدام مورد مخاطره (Hazard) محسوب نمی شود؟

الف) وقوع سیل در ایلام

ب) زمین لرزه ۹ ریشتری در کویر لوت

ج) احتمال آسیب دیدن سازه ای بیمارستان در اثر زلزله

د) پیاده روی اربعین حسینی

مخاطره

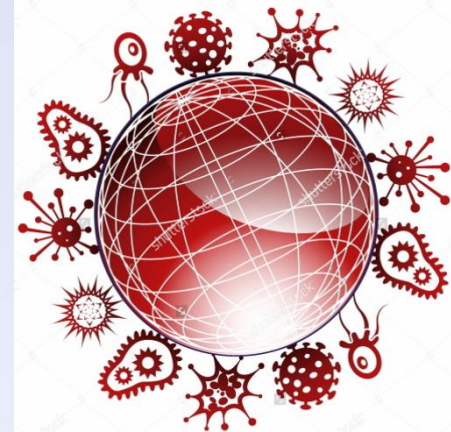
- زلزله
- سیل
- آتش سوزی
- ناآرامی خیابانی
- رویدادهای ورزشی
- مواد شیمیایی

سوال

ویژگی های مشترک مخاطرات بالا چیست؟

مخاطره

رویدادی فیزیکی، پدیده یا فعالیت انسانی بالقوه خسارت زا که ممکن است سبب تلفات جانی، ایجاد جراحات، خسارت به دارایی، از هم گسیختگی اجتماعی و اقتصادی یا تخریب محیط زیست شود.

مخاطرات

• طبیعی (Natural)

■ زلزله

■ توفان

■ خشکسالی

• تکنولوژیک یا انسان ساخت

■ شیمیایی

■ حوادث جاده ای

■ آتش سوزی

آسیب پذیری

چند مثال

- محدود بودن مسیرهای دسترسی به بیمارستان
- ترافیک
- تجمع افراد
- ساختمان غیرمقاوم
- نقص تاسیسات و تجهیزات
- در دسترس نبودن پرسنل

آسیب پذیری

- شرایط و مشخصاتی است که باعث افزایش تاثیرپذیری یک جامعه در برابر اثر مخاطرات می شوند. این شرایط توسط عوامل فیزیکی، اجتماعی، اقتصادی و محیطی یا برخی فرایندها تعیین می گردند.

بیمارستان ورزقان پس از زلزله

انواع آسیب پذیری

- سازه ای
- غیر سازه ای
- عملکردی

ظرفیت

- ترکیبی از تمامی نقاط قوت و منابع در دسترس یک جامعه، اجتماع یا سازمان که بتواند سطح خطر یا پیامدهای یک بلا را کاهش دهد.

ظرفیت توانایی مدیریت خطر با عوامل زیر است:

- کاهش مخاطرات
- کاهش آسیب پذیری
- کاهش پیامدهای منفی بلایا با پاسخ و بازیابی مؤثر و به موقع

خطر (ریسک)

احتمال و پیامدهای مواجهه با مخاطرات

$$\frac{\text{آسیب پذیری}}{\text{ظرفیت}} \times \text{مخاطره}$$

* این رابطه یک رابطه نسبی است نه ریاضی

پیامدهای بالقوه ناشی مواجهه با مخاطرات

مثال هایی از پیامدها:

- مرگ و ناپدید شدن (Missing)
- صدمات (روانی و جسمی)
- بیماری (روانی و جسمی)
- مخاطرات ثانویه (آتش سوزی، بیماری و...)
- آلودگی محیط زیست
- آوارگی و جابجایی جمعیت
- از بین رفتن امنیت
- صدمه به زیر ساخت ها
- مختل شدن ارائه خدمات اساسی
- از دست دادن دارایی ها
- از بین رفتن منبع در آمد و ...

مثال

- مرگ
- مصدومیت
- آوارگی
- از دست رفتن دارایی
- از بین رفتن منبع درآمد

- عواقب قابل پیش بینی یک مخاطره خاص در تعامل با یک جامعه خاص (در یک زمان خاص): مرگ، جراحت، بیماری و جابجایی جمعیت

کدام مورد مخاطره (Hazard) محسوب نمی شود؟

الف) وقوع سیل در ایلام

ب) زمین لرزه ۹ ریشتری در کویر لوت

ج) احتمال آسیب دیدن سازه ای بیمارستان در اثر زلزله

د) پیاده روی اربعین حسینی

چند مثال

- برق یکی از بخش های بیمارستان قطع شده است.
- ورود یکباره چند مصدم حوادث جاده ای به بخش اورژانس
- آشپزخانه بیمارستان دچار آتش سوزی شده است.

سوال:

ویژگی های مشترک موقعیت های فوق چیست؟

فوریت

- فوریت تهدیدی است که نیازمند اقدام فوری است.
- منابع کافی برای مقابله مناسب با آن موجود است.
- اقدامات مناسب و سریع می تواند از جدیت و وخامت یک حادثه کاسته و از پیامدهای زیانبار آن جلوگیری نماید.

بلايا

تلفات	مخاطره	مکان	تاریخ
۹/۰۰۰	زلزله	نیال	۲۰۱۵
۶۳۰۰	توفان	فیلیپین	۲۰۱۳
۳۰۰/۰۰۰	سونامی	اقیانوس هند	۲۰۰۴
۲۶/۰۰۰	زلزله	بم	۲۰۰۳

سؤال:

خصوصیت مشترک بلايای ذکر شده در جدول چیست؟

بلایا

از هم گسیختگی عملکرد یک جامعه یا اجتماع که منجر به آسیب های گسترده انسانی، اموال، اقتصادی یا زیست محیطی شود و تطابق با آن فراتر از توانایی جامعه یا اجتماع تحت تاثیر با استفاده از منابع موجود باشد.

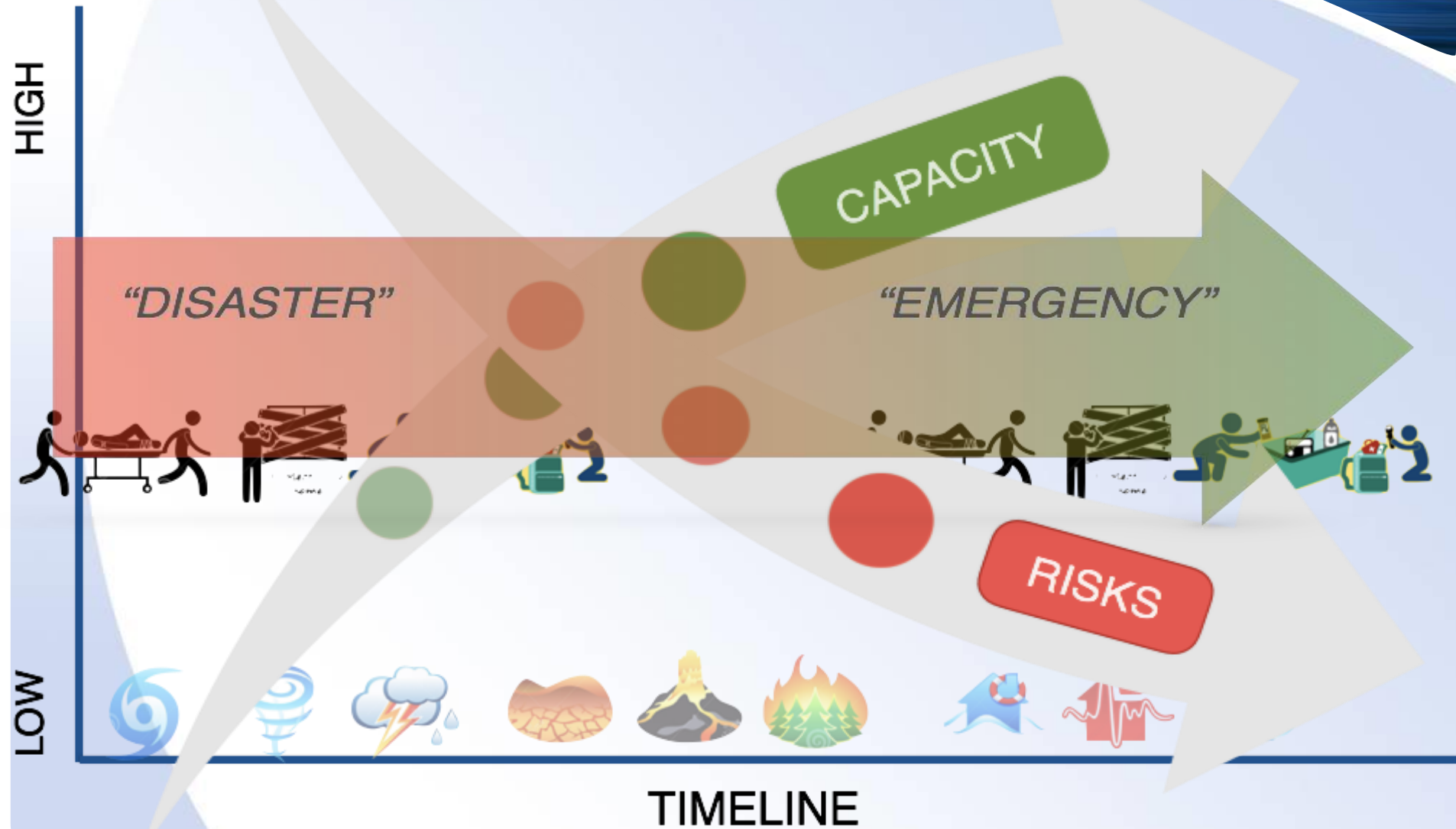
بیمارستان های تاب آور

توانایی بیمارستان در

- مقاومت، جذب، و پاسخ به شوک ناشی از بلایا
- حفظ کارکردهای حیاتی ارائه خدمات سلامتی خود
- بازگشت به وضعیت قبلی و یا سطحی بالاتر از توانایی
(Zhong et al. 2013a)

تاب آوری بیمارستان در برابر بلایا

پنج جزء یک جامعه

- مردم
- دارایی ها (زیرساخت ها، املاک و مستقالات عمومی، خصوصی و تاریخی)
- خدمات (دولتی و غیر دولتی، تجاری یا داوطلبانه)
- معیشت (شهری و روستایی، رسمی و غیر رسمی)
- محیط (هوا، آب و خاک، طبیعی یا مصنوعی)

حوزه های آسیب پذیری

هر یک از اجزا اجتماع را می توان با توجه به آسیب پذیری هایی که دارد تعریف کرد.

- آسیب پذیری های مردم
- آسیب پذیری های دارایی ها
- آسیب پذیری های زیرساخت ها و امکانات خدمات رسانی
- آسیب پذیری های معیشت
- آسیب پذیری های محیط زیست

تسهیلات ناایمن بهداشتی

تحت تاثیر قرار گرفتن ارائه دهندگان

خدمات بهداشتی

زلزله

پرسنل غیر متخصص و بی تجربه

خطر ∞ مخاطره X آسیب پذیری

مختل شدن خدمات
بهداشتی

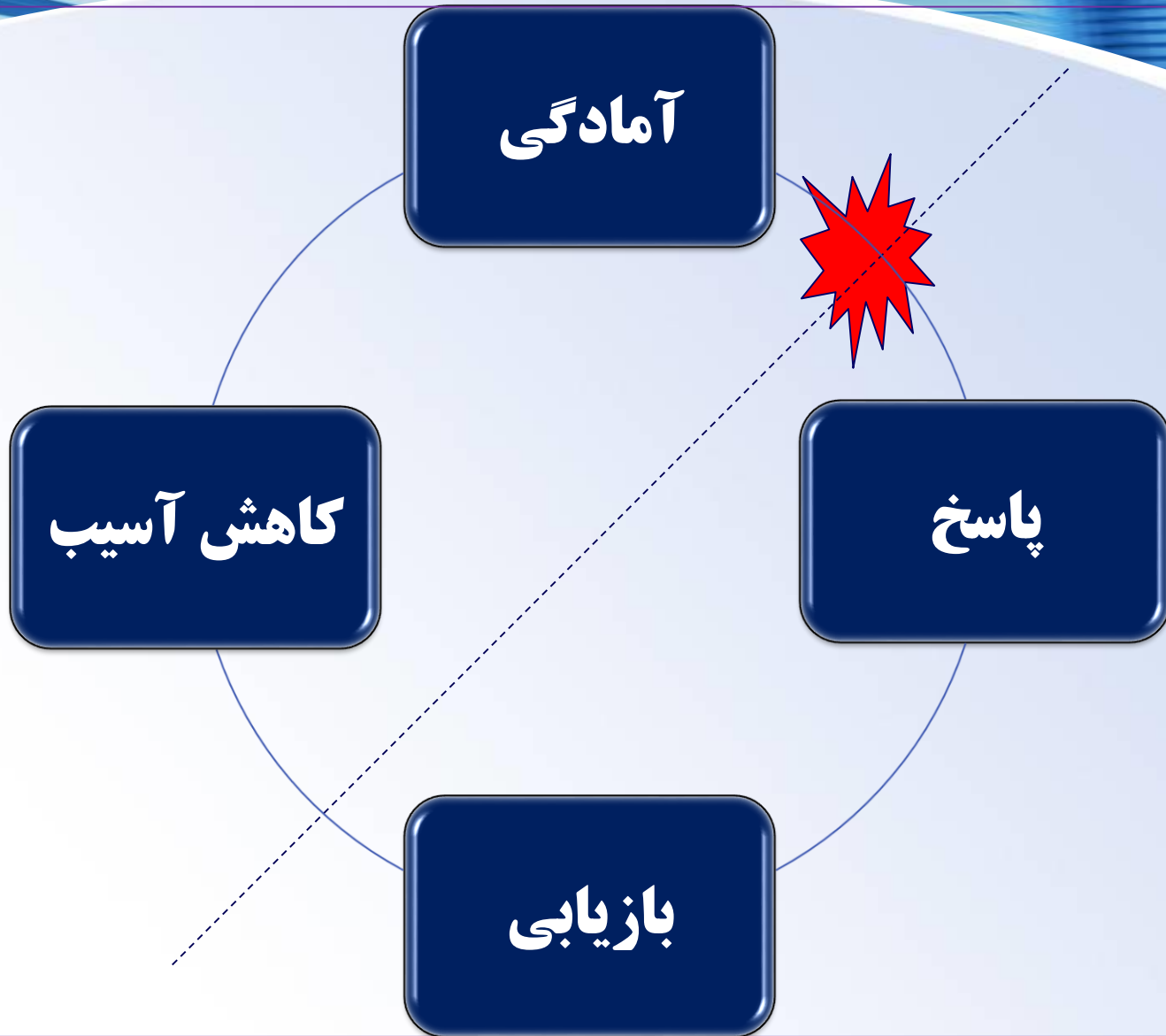

ظرفیت
طرح ها و سامانه ها
آموزش
تجهیزات

مدیریت بلایا

چرخه مدیریت بلایا

۱- پیشگیری (Prevention)

و کاهش آسیب

(Mitigation)

پروژه های کاهش خطر زلزله

Non-structural retrofit

Structural retrofit

پروژه های کاهش خطر سیلاب

Drainage Improvement

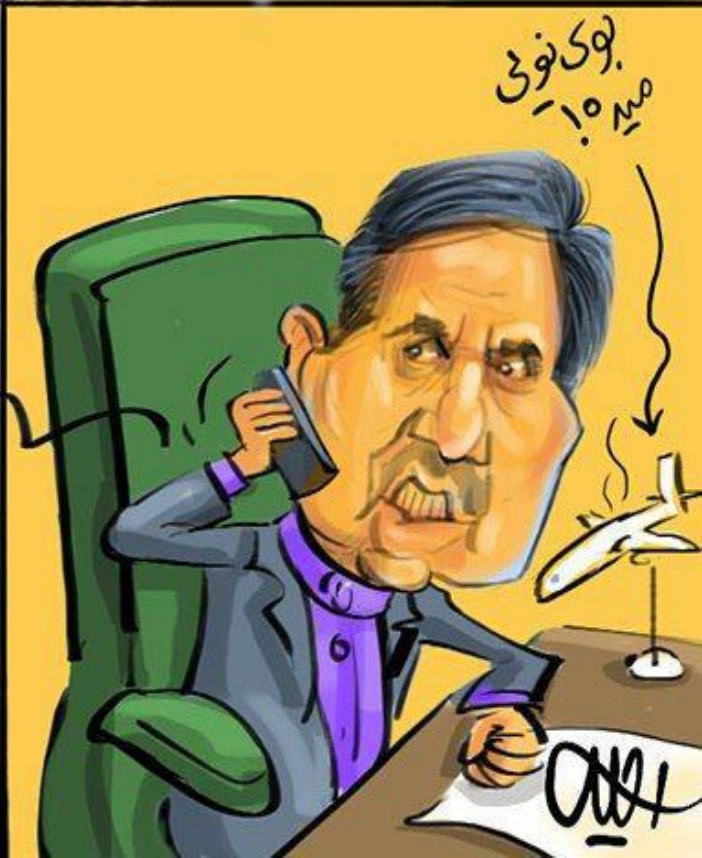

Elevation

با این وضعیت، در
صورت ضرورت سفر از قضا
بچه هم هست!
استفاده کنید!

پوک نووی
۱۰۳۰

۲- آمادگی (Preparedness)

مراحل آمادگی

• برنامه ریزی

(فرا ظرفیت / سامانه هشدار سریع / فوریت / اقتضایی و...)

• تجهیز سازمان و اجرای برنامه ها

• آموزش عمومی / حرفه ای

• تمرین (مانور)

• بازنگری در برنامه ها

۳- پاسخ

(Response)

پاسخ (Response)

عبارت است از کمک رسانی یا انجام مداخلات حین یا بلافاصله بعد از بلا به منظور حفظ جان و تأمین نیازهای اولیه مردم آسیب دیده .

پاسخ می تواند فوری، کوتاه یا طولانی مدت باشد.

برخی اقدامات مرحله پاسخ

- ارزیابی سریع
- جستجو و نجات
- تأمین آب و غذا
- تأمین امکانات اولیه بهداشتی
- تأمین سرپناه اضطراری
- سامانه اورژانس پیش بیمارستانی (تریژ، درمان، انتقال)
- درمان بیمارستانی مصدومین
- مدیریت اجساد
- ...

٤- بازیابی (Recovery)

۴- بازیابی (Recovery)

عبارت است از تصمیمات و اقداماتی که پس از وقوع بلا

- برای بازگرداندن جامعه آسیب دیده به وضعیت قبل یا وضعیت ارتقا یافته انجام می گیرد، ضمن اینکه اقدامات لازم برای کاهش خطر بلا را نیز تشویق و تسهیل می کند.

انواع بازیابی

بازسازی (Reconstruction)

توانبخشی (Rehabilitation)

■ جسمی

■ روانی

■ اجتماعی

Physical Rehabilitation

Psychological Rehabilitation

اعزام ۲۵ روان شناس به مناطق زلزله زده

رئیس سازمان جوانان جمعیت هلال احمر از اعزام ۲۵ روان شناس به مناطق زلزله زده بوشهر خبر داد. محمد جعفریان افزود: با توجه به تجربه زلزله آذربایجان توانستیم در این حادثه کمپ‌هایی ایجاد کرده و تمامی خدمات فرهنگی و اجتماعی اعم از فضای دوستدار کودک، چادر بخش فیلم و تلویزیون، خیمه‌های نماز و انجام فعالیت‌های فرهنگی را در هر روستا و منطقه متمرکز کنیم. رئیس سازمان جوانان با بیان اینکه جوانان نیز با ایجاد شهربازی، توزیع اسباب‌بازی، کمک به برداشت و جمع‌آوری محصول کشاورزان و پیشگیری از گرم‌زدگی، به زلزله‌زدگان خدمات ارائه می‌کنند، گفت: بر همین اساس برپایی مراسم ترحیم جانباختگان نیز که از تجربه‌های ماندگار زلزله آذربایجان است در بوشهر توسط جوانان اجرایی می‌شود.

Social Rehabilitation

مدیریت خطر بلایا چیست؟

مدیریت خطر بلایا

عبارت است از فرایند نظام مند کاهش پیامدهای زیانبار مخاطرات و خطرات احتمالی به منظور

- پیشگیری یا اجتناب از مواجهه با مخاطرات (هدف در اینجا مخاطره است)
- کاهش آسیب پذیری ها (گروه هدف جامعه است)
- ارتقای ظرفیت پاسخگویی و بازیابی (گروه هدف سازمان های مسئول پاسخگویی هستند)

حادثه بلا نیست
بلکه اقدامات غیر اصولی ما است
که از حوادث، بلا می‌سازد.

از حسن توجهتان سپاسگزارم!

